

Mučenika.

Proč s Srbijo! Proč s kraljem Petrom! Na Belgrad! Liki razjarjeno viharo morje so bučali navedeni ogorčeni klici te dni v kraljevskem Zagrebu. Razljučen Hrvačje so namreč ogorčeno demonstrirali, ker je v nedeljo, dne 28. julija, v Sarajevu zločinska srbska roka ustrelila avstrijskega prestolonaslednika nadvojvoda Franca Ferdinanda d'Este in njegovo zvesto ženo, vojvodinjo Hohenberg, rojeno grofico Chotek, ki jo je rajni prestolonaslednik Franc Ferdinand poročil iz čiste ljubezni. Prav imajo Hrvatje, da so razljučeni radi strašnega zločina v Sarajevu, kjer so kroglice usmrtille šele 50letnega avstrijskega prestolonaslednika in njegovo ljubljeno ženo, dasi se ne more kar tako tebi nič meni trditi, da so ravno Srbi sami povzročili strašen sarajevski nedeljski zločin. Mi nismo nikdar sledili tistim vsesrbskim sanjačem, ki žal zastrupljajo tudi slovensko mladino s svojimi sanjavimi puhlicami, za katerimi se pa skriva najopasnejše, najbrezbožnejše svobodomiselstvo, tisto svobodomiselstvo, ki besno sovraži našo častljivo, starodavno habsburško vladarsko hišo zato, ker je katoliška in dela že stoletja na to, da bi propadla starodavna država katoliških Habsburžanov.

Takoj ko so se peklenke svobodomiselnice v 18. stoletju združile v svojih framaonskih ložah v boj proti oltarju in proti prestolu, so že sklenili, da morajo pred vsem katoliške vladarske rodbine odstraniti ali pa vsaj njih ugled znižati. Svobodomiselna framaonska družba je drhtela po krvi duhovnikov in katol. vladarjev. Njeno geslo je bilo in je še: Na črevesu zadnjega katoliškega duhovnika obesiti zadnjega kralja! Ob francoski prekuciji je pordečila kraljevska kri francosko zemljo. Ohglavila je svobodomiselna franc. svojat francoskega kralja Ljudevita XVII. in njegovo ženo, hčerko rajne avstrijske cesarice Marije Terezije.

Na razpad in propad države Habsburžanov je pa framaonstvo smoteno delovalo že pred in po francoski revoluciji. Framaonom se je s svojo hinavščino in priliznostjo posrečilo, da so po svojih tripičnih bratih, na čelu jim kancler Kavnic, pregovorili blagega za vse dobro vnetega cesarja Jožefa II., da je uvedel v monarhiji nemški centralizem. Računali so dobro, ker so zna-

li, da mora ponemčevanje, če tudi ne takoj, pa tekom let dovesti do narodnih bojev, ki bodo državo katoliških Habsburžanov slabili. Še dapes framaonsko svobodomiselstvo podpihuje boje narodov in skrbno gleda, da prepreči ponovno izraženo željo našega čestitljivega cesarja Franca Jožefa I., da bi se dosegel mir med narodi čestitljive naše starodavne monarhije. Nemce in Mažare hujska v prvi vrsti pod geslom nadvlade proti nemškim in proti nemažarskim narodom v boj in te narode zopet proti Nemcem in Mažarom isto svobodomiselstvo. Sedanje mizerije in narodnih bojev so krivi svobodomiselci, ki v te boje namenoma, do najhujše strasti hujskajo.

Svobodomiselci so krivi, da je bil v Mehiki ustreljen brat našega presvitlega vladarja, mehikanski cesar Maksimilijan. Njih emisar francoski cesar Napoleon III. ga je zvalil tja, potem pa reveža pustil samega. Svobodomiselni vstaški Mehikanci so katoliškega Habsburžana vjeli in ustrelili. Framasonski bestiji se je zopet zahotelo po krvi katoliške habsburške dinastije. Zato so ga izvalili v Mehiko! Zato so ga pustili ustreliti. Svobodomiselna framaonska svojat je v svojih skrivnih kotih rajala veselja in slavlila umor, ker se je prelila kri katoliškega Habsburžana.

In umor rajne cesarice Elizabete v Genovi, ženska, ki se je skrivala pred svetom, odkar je žalostne smrti umrl v Mayerlingu njen preljubljeni cesarjevič Rudolf? Ej, tudi takrat je časopisje, svobodomiselno ne, zatrdjevalo, da so za morilcem anarhistom bile skrite tiste tajne svobodomiselnice sile, ki ljubijo v svojih posvetovalnicah temo, kadar kujejo svoje načrte proti katoliški Avstriji in proti katoliški vladarski rodbini Habsburžanov.

Tudi zdaj ob nedeljskem peklenem sarajevskem zločinu že piše časopisje, da so umor naročili in pustili izvesti svobodomiselni framaoni. Umorili so prestolonaslednika in njegovo do smrti mu zvesto ženo Slovanko, Čehinjo, Srbi, ampak sedanjo takozvano velikosrbsko propagando, v katero so zatelebani do kosti in mozga tudi slovenski svobodomiselci, pa naj se že »Narodovci« ali »Danovci« nazivajo, vodijo svobodomiselnice framaonske organizacije in velikosrbsko propagando znači pečat svobodomiselstva, zato se moramo tembolji proti njej boriti slovenski katoličani in v prvi vrsti katoliško slovensko delavstvo, ker se žalibog zariva

tudi v srce nekaterih slovenskih dobrih a naivnih mehkih sentimentalnih dušicah, ki bi najrajši poljubljali tla, na katera stopi kak srbski veleizdajalec in morilni prelivelec kraljevske krvi. Upamo, da bo sarajevski zločin vsaj nekatere naše zapeljane ljudi, ki preradi vsesrbska lista »Dan« in »Narod« čitajo, zmodril.

Ne dolžimo srbskega naroda, da je povzročil smrt rajnega nadvojvoda in njegove plemenite žene, ker zakrivilo je umor mednarodno framaonsko svobodomiselstvo. Rajni prestolonaslednik je bil namreč odločen, vnet katoličan, ki svojega globokega verskega prepričanja ni nikdar skrival. Njegova žena, ki jo je iz čiste ljubezni poročil, je bila tudi odločna, prepričana katoličanka. Kako globokoveren da je bil rajnik, nam dokazuje tudi sledeči članek dun. lista »Reichspost«, ki poroča iz avtentičnega vira naslednje podrobnosti iz zadnjih dni nadvojvodovega življenja v Konopištu: Nadvojvoda prestolonaslednik Franc Ferdinand ni le živel kot pravi katoličan, marveč je tudi umrl kot tak. Bilo je na Srca Jezusovega petek, 19. junija, torej tik pred odpotovanjem v Bosno, ko je s celo svojo družino in vsemi dvornimi uslužbenci v Konopištu prejel sv. zakramente med sv. mašo ob 8. uri zjutraj; navadno je nadvojvoda po starem katoliškem običaju prejemal sv. zakramente vsak prvi petek v mesecu. Bilo je videti, kakor bi že tedaj nekaj težilo nadvojvodovo srce; zdelo se je, kakor bi se kar ne mogel odtrgati od molitve in je ostal tudi pri drugi sv. maši z blagoslovom, pred katero je imel propoved p. Fischer d. J. Ob 5. uri popoldne je šel nadvojvoda s celo družino k srcu Jezusovega kapelici, katero je bil dal zgraditi ob ribniku v Konopištu; ondaj je molil dolgo in iskreno.

Čudno je, da je nadvojvoda imel temno slutnjo o dogodku, ki se je dne 28. junija dovršil v Sarajevu. Ponovno se je izrazil nasproti bližnjim osebam, da čuti neko nerazložljivo tesnobo in da bi mu ne bilo neljubo, ako bi nastopila kaka velika ovira, ki bi ga zadržala, da bi ne šel v Bosno.

Nadvojvodskemu dvoru so došla razna zaupna svarila pred tem potovanjem, a pomagale niso nič, ker niso navajale nobenih gotovih dejstev ter se nanje zato ni bilo mogoče ozirati. Ko so nasproti vojvodinji omenjali, da je to potovanje morda nevarno, je odgovorila: »Potem je moje mesto še prav

posebno na moževi strani!«

Nameravala je v Bosni obiskati različne samostanske šole in patronaže za otroke, nad katerimi je imela pokroviteljstvo, ter je v to svrho vzela s seboj 2000 fotografij nadvojvodske družine, da bi jih razdelila med otroke.

Neposredno pred odpotovanjem z Dunaja je nadvojvoda še obiskal grajsko kapelico v Belvederu in dolgo ostal v molitev zatopljen, tako da so se že bali, da ne bo dospel ob določeni uri na kolodvor. Tako je nadvojvoda srce do zadnjega vleklo nazaj pred nesrečnim potom v Sarajevo.

Tega moža, odločnega katoličana, in njegovo ženo je svobodomiselstvo sovražilo iz dnu svoje duše, z vso strastjo. Zato je tudi svobodomiselstvo sklenilo, da mu pretrga nit življenja, Srbom pa naročilo, da so izvedli smrtno obsodbo.

Za vrlim vzornim katoličanom nadvojvoda Franc Ferdinandom Avstrijskim d'Este globoko i slovensko krščansko delavstvo žaluje kakor tudi za njegovo preblogo soprogo, plemenito Čehinjo.

Zaključujemo svoj članek z okrožnico ljubljanskega knezoškofa Antona Bonaventure duhovnikom ljubljanske škofije, v kateri prevzvišeni naš knez in duhovni pastir izvaja:

Pretresla nas je grozna novica, da je v Sarajevu umorjen naš prestolonaslednik in njegova plemenita soproga. Žalostni poklekimo in molimo čudna pota božje Previdnosti, ki je dopustila strašno dejanje. Dobro vemo, kako vsemogočni Bog dopusti zlo, ki ga stori človek po svoji prosti volji, ker je mogočen in moder dovolj, da iz zla izvede kaj koristnega za človeški rod. Ta misel naj nas potolaži.

Moramo pa moliti za pokojnega nadvojvoda in njegovo soprogo, moliti za presvetlega našega vladarja, naj bi ga Oče nebeški potolažil in ga nam še dolgo ohranil, moliti za našo ljubo Avstrijo, naj jo vsemogočna božja roka vodi do popolne zmage nad njenimi hudobnimi sovražniki.

Zato zaukazujemo:

1. Naj se po vseh cerkvah tri dni, morda v soboto, v nedeljo in ponedeljek opoldne zvoni, kakor se zvoni za mrliča 1. razreda;

2. v ponedeljek, 6. julija, vsem vernikom omeni grozni umor, naj se vsi verniki povabijo k sveti maši in naj se vsi vzpodbujajo, da molijo za oba pokojnika, za presvetlega cesarja in njegovo rodovino in za vso Avstrijo.

Kako so ujeli roparja Vasqueza.

Angleško C. Richardson. — Slovensko dr. J. K.

Procopio je ostal in se je držal v svojem skrivališču v obližju tiste nedolžne meksiške pivnice. Prijatelji so ga imeli skritega, dokler ni prišel čudovito smeli Vasquez, da ga reši. Ta predrzni, nadarjeni človek ga je ob roki peljal skozi goste mreže policijskega ravnatelja Morseja in ga je srečno izpeljal v Meksiko. Tri tedne kasneje sta bandita z ladjo prišla v San Francisko. Bila je predrzna, — prepredzna pot. Pazni in nepomirljivi Morse je o tem zvedel in je razpredel svoje niti, ter ju napodil. Vjel je drugega bandita, toda vedno pazni Vasquez mu je ušel prav iz kremlev. Procopio je bil obsojen za celo življenje; samo politični oziri so rešili lopova, da ni bil obešen.

Ali je mala senjorita pomagala Vasquezu, da je ušel? Zdi se mi, da je, ker je tako dvomljivo govorila, ko je moj brzi voz pripeljal zmehčan zavoj z žensko obleko iz Tres Pinos, da je Vasquez ubežal kot lična gospodična.

Pričelo se je novo groze polno gošpodstvo.

S pomočjo Rozalije in njenega moža Leiva, ki ni ničesar sumil, da je Vasquez iznova izvršil divje dejanje v Tres Pinos, — najglasovitejši, krvavi cestni zločin v zlodejski povestnici daljnje Kalifornije.

Nečem popisovati tega strašnega dejanja; dovolj bodi povedanega, da je on s svojo četo kakor jata jastrebov napadel mirno selo Tres Pinos in ga popolnoma oropal. Tri može so hladnokrvno ubili, ne da bi jim bili kaj storili. Ženske so grozno pretrpele, — toda o tem ne morem več govoriti. Kaj takega se še ni zgodilo. Ne samo Kalifornija, marveč cela Amerika se je groze pretresla.

Stotine hribovskih mož, vajenih trdega in nevarnega življenja, se je svobodno ponudilo, da hočejo pomagati, da se ta golazen zatre z zemlje. Toda Vasquez jih je prekosil. Nešteto krat je padal v zanjko, pa samo da je zopet ušel, kakor bi sploh zanj nobena nastava ne držala. Silno smo se čudili njegovi hitrosti, s katero je bil kakor večča zdaj tu, zdaj tam, pravzaprav povsod, pa nikjer. Vedno smo ga zgrešili, naj je

napravil kak napad na pošto, ali gnal čredo konj v Meksiko, ali — kar ni bilo nenavadno — umoril razne nedolžne ljudi in pustil, da so se belile njihove kosti na samotnih gričih. Prokleto! Kako je nas belih žejalo po krvi tega lopova.

Tak je bil bandit Vasquez v tem času.

Lotila se me je misel, da se mi posreči, ko bi šel sam nadenj. Doslej sem vedno delal v zvezi z drugimi, pa smo bili vedno sramotno prevarani. Odločil sem se, da poizkusim. Spomin na izgubo ukradenih konj in ž njim zvezano resno nevarnost moje mlade trgovine, misel na prezgodnjo smrt starega prijatelja Davidsona, ki je bil v Tres Pinos ubit, me je silno težila in me gnala naprej.

Vasqueza je podpiralo meksiško ljudstvo in zato je bilo vprašanja, kako ga dobiti živega ali mrtvega, sila težavna. Nagli prihod belega moža je vzbudil v rjavem sosedstvu brž razne sume. Nekolikokrat sem tiho prilezel v Los Feliks in njegovo okolično popolnoma sam in zasledoval pota lopova polkrovne matere. Šel sem za njo dolga pota

po gozdih San Benito v nadi, da se pokaže njen divji, brzonogi sin. Toda nisem ga zasledil. Moje delo je bilo brezuspešno; preveč bistrih oči je bilo, ki so se slepile in zapeljivale.

Ko sem ga iskal, mi je nekoč neki Vasquezov podli prijatelj ali sodrug odstrelil pol desnega ušesa. Imel sem pa srečo. Ustrelil sem nazaj in sem ga podrl blizu tiste stare pinije sredi doline.

Mnogo časa in denarja sem potrošil pri svojem delu; ko sem pa videl, da Vasqueza na odprtem svetu ne morem srečati, sem sklenil poizkusiti druga pota. Čutil sem, kar so čutili vsi, da se ga mora osvoboditi dežela za vsako ceno.

Vrnil sem se v malo pivnico, da bi morda tam pobral kako drobtino, ki bi mi mogla pomagati pri mojem delu. Komaj sem vstopil, sem videl, da so zdaj reči drugače. Pepita se je izpremenila. Sovražni sijaj njenih oči, ki sem ga bil že prej enkrat omenil, se je vrnil. Svobodno je govorila z menoj. S solzami v očeh je obžalovala morijo v Tres Pinos in Vasquezovo zvezo z Rozalijo. Njen srd nad banditom je bil brez mej.

V nedeljo 5. julija na velih shod v veliko dvorano „Uniona“ v Ljubljani!

Ker je slavnost 500letnice vstoličenja zadnjega slovenskega kneza, ki je bila napovedana za prihodnjo nedeljo, vsled smrti prestolonaslednikov in njegove soproge in neizmerne žalosti, ki nam jo je zadal ta dogodek, preložen, **priredi Slov. Ljudska Stranka v nedeljo, 5. julija, ob 10. uri dopoldne**

velik shod v veliki dvorani „Uniona“

da damo duška ogorčenju nad podlim atentatom in izrazimo neomajno vdanost habsburškemu prestolu in našemu sivolasemu vladarju Francu Jožetu I. Shoda se udeležijo državni in deželni poslanci S. L. S., župani in občinski zastopniki, udeležijo se pa shoda polnoštevilni tudi vsi somišljeniki in somišljenice! V nedeljo vsi na shod, da damo duška svojemu ogorčenju in pa zvestobi do presvetle habsburške dinastije!

Izvrševalni odbor Slovenske Ljudske Stranke.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

ZAVAROVANJE SVOJCEV.

Stara želja tobačnega delavstva naj bi se izpolnila. Glavno ravnateljstvo namerava izvesti takozvano zavarovanje svojcev. To bi moralo vsakogar razveseliti, če bi ne zavzelo glavno ravnateljstvo stališča, ki ne more zadovoljiti.

Naša Zveza (Podporno društvo pa že pred 10 leti) je leta 1910. v svoji spomenici prosila, naj se uvede brezplačno zdravljenje rodbinskih članov tobačnega delavstva. Od tega časa nadalje ta želja ni več vtihnila in se v vsaki spomenici obnavlja. Tudi ob letnih sejah bolniških odborov se je vsako leto stavil tozadeven predlog, ki ga je pa glavno ravnateljstvo vedno in vedno odklanjalo. Socialni demokratje se izpočetka niso mnogo zanimali za naš predlog. Šele leta 1912. ob letni seji bolniškega odbora v Ottakringu so odkrito proti naši zahtevi nastopili socialnodemokratski odborniki. Načelnik rdeče skupine Petzka je rekel: »Končno bi se od glavnega ravnateljstva zahtevali trokredstropno hišo!« in so socialni demokratje glasovali proti zavarovanju svojcev. Tako krščansko-socialni odborniki kakor ravnatelj sam niso mogli stališča, ki ga je rdečkarija zavzela, razumeti. Ravnatelj je mislil, da so rdeči le pomotoma proti glasovali, pustil je še enkrat glasovati, a tudi drugič so rdeči proti glasovali. Delavstvo ni bilo zadovoljno s tem stališčem rdečih, »Tobačni Delavec« je z raznimi pretvezami moral zagovarjati to delavsko izdajalstvo. Ob volitvah v bolniški odbor so celo izdali v Ottakringu letak glede na zavarovanje svojcev, ki je slovel:

»Krščanski socialci marljivo delajo, da delavstvo zmotijo. Agitirajo za zavarovanje svojcev, dasi vsak človek, ki si je ohranil zdrav razum, mora znati, da bi se s takim zavarovanjem ne le povišali prispevki članov, **kar bi se presleslo**, marveč da je to zavarovanje pri sedanjem številu zdravnikov neizvedljivo, če bi tudi vse svoje delovanje omejili le na tobačno delavstvo. V resnem slučaju bi bilo to zavarovanje brez vsake vrednosti.«

»Tobačni Delavec« se je pečal v 5. številki 9. letnika (5. marca 1912) tudi za zavarovanjem svojcev in je tudi pisal, da je zavarovanje svojcev nemogoče, brez vsake vrednosti in da bi le prispevke povišalo. Da se more položaj popolnoma pravilno presojati, je potrebno, da se naš predlog prouči.

Mi smo vedno zahtevali **brezplačno zdravljenje** rodbinskih članov, da bi torej delavstvo zanj ničesar ne plačevalo. Samoobsebi umljivo smo sami dobro znali, da bi zavarovanja svojcev malo število tvorniških zdravnikov ne zmoglo. Zahtevali zato tudi nismo, naj zdravijo svojce tvorniški zdravniki, marveč smo zahtevali sploh le zdravljenje po zdravnikih in pokazali glavnemu ravnateljstvu pot, po kateri naj hodi. Ne vemo, v koliko so na razmotrivanje v socialnodemokratskem časopisu pri glavnem ravnateljstvu dali, a stoji pa, da so z obema rokama zgrabili, ko so v »Tabakarbeiterju« čitali, da brezplačnega zdravniškega zdravljenja svojcev ni mogoče izvesti, ne da bi se prispevki zvišali. Od leta 1912. sem se je morala socialna demokracija z našo zahtevo vsaj nekoliko sprijazniti, četudi ne iz ljubezni do tobačnega de-

lavstva, saj kazali so, kakor da se z našo zahtevo strinjajo. V Lincu so šli še celo tako daleč, da so naši zahtevi po brezplačnem zdravljenju svojcev pristavili še, naj se dajo tudi zdravila. Vprašanje je postalo tako bolj zapleteno, ker se je moralo soditi, da bi moralo zdaj delavstvo tudi prispevati.

Glavnemu ravnateljstvu se ni mudalo, da dovoli našo zahtevo. Šele začetkom junija so ravnateljstva obvestila člane bolniških odborov v posameznih tvornicah, da namerava glavno ravnateljstvo uvesti zavarovanje svojcev. Odlok, ki ravnateljstva o tem obvešča, proračunava izdatke te uvedbe na leto 260.000 kron, 160.000 kron bi stali zdravniki, 100.000 kron zdravila. Glavno ravnateljstvo namerava to tako izvesti, da bi delavstvo prevzelo vsak teden 10 vinarjev nase, kar znaša na leto 185.000 kron, ostanek bi glavno ravnateljstvo prevzelo tako, da bi pokrilo, kar bi primanjkovalo, kakor tudi, če bi rezervni zaklad ne dosegel postavlne višine.

Samoobsebi umevno člani bolniških odborov te novice niso bili vsi veseli. Četudi je bilo prej vse za zavarovanje svojcev, je zdaj nastalo drugo mnenje. Jasnosti o namenu glavnega ravnateljstva tudi ni bilo nobene. To okoliščino so izrabili sociji v raznih tvornicah in so izjavljali, da smo mi predlagali, naj se prispevki zvišajo. **Pribiti moramo, da mi nismo nikdar in nikjer predlagali, naj bi se prispevki zvišali, marveč nasprotno smo zahtevali, naj se podeli svojcem brezplačno zdravljenje.**

Socialni demokratje so bili tisti, ki so trdili, da je brezplačno zdravljenje brez povišanja prispevkov nemogoče. Mirnemu nastopu naših zaupnikov se je posrečilo, delavstvu odpreti oči. Ko so rdečkariji vso stvar premislili, so pa v nekaterih tvornicah celo izjavili, da so voljni prispevati, kar tobačna režija zahteva. Naše stališče je bilo jasno. Prej koslej zahtevamo, da naj se dovoli brezplačno zdravljenje. Glede na zdravila se še ni dosegla enotnost, a večina članov zavzema stališče, naj se zdravila prvo leto plačajo iz bolniškega zavoda in naj se potem nadaljujejo pogajanja. Kako stališče se je zavzelo v posameznih tvornicah, še ni znano, poročali bomo še o tem, a že zdaj stoji, da je rdečkarija zopet dokazala, kako malo ji je na tem, da bi z vso resnostjo proučevala tako važno vprašanje, kakor je zavarovanje svojcev.

ZA IZBOLJŠANJE PLAČ MOŠKEMU DELAVSTVU.

Ko se je uveljavila leta 1911. nova plačilna razporednica, so bile malone vse delavske skupine razočarane, ne sicer po plačilni razporednici sami, marveč uvrstitve posameznih kategorij v je povzročilo splošno nezadovoljnost. Moški delavci so predvsem najbolj čutili, ker so bili uvrščeni v najnižjo stopnjo. Saj znašajo plače delavcev splošne manipulacije 11 K 50 vin. v drugi in 21 K 60 vin. v trinajsti krajni stopnji. Te številke že dokazujejo, da je v sedanjih razmerah naravnost izključeno s takimi plačami živeti. Prezreti se tudi ne sme, da gre za delavce, ki so po večini rodbinski očetje, ki morajo skrbeti zase in tudi v največjih slučajih za svojo mnogoštevilno družino. Pomisliti se tudi mora, da večinoma delavci v tvorniško delo šele vstopijo, ko so že dovršili vojaško službo in so v najugodnejšem slučaju v 23. letu. Službene starostne doklade, ki se šele s 6. službenim letom podelje, ne pridejo za moško delavstvo skoraj v poštev in komaj zdatno radi svoje nižine zboljšajo dohodek. A ne samo v splošni manipulaciji, marveč tudi v VI., VII. in VIII. plačilno stopnjo uvrščeno delavstvo dobiva komaj nekoliko višje temeljne plače. Ne sme se zato čuditi, da tudi delavci teh vrst žele nujno, da bi se njih plače izboljšale. Nič boljše niso razmere delavk v manjših plačilnih stopnjah. Naša Zveza stoji, odkar so se nove plačilne razporednice uvedle, na stališču, da se morajo tudi delavkam v najnižjih plačilnih stopnjah nujno plače izboljšati, in če smo se zdaj posebej za delavce zavzeli, smo razloge uvodoma navedli. Upoštevati smo morali tudi dejstvo, ker je zadnji občni zbor Zveze splošno zahteval, da se mora v prvi vrsti za moške delavce kaj stoeriti, ker so njih razmere najslabše. S to akcijo se samoobsebi čisto nič ne skričijo v naši spomenici izražene zahteve.

Že ko smo našo akcijo uvedli, smo znali naprej, da to socialnim demokratom ne bo všeč in da bodo vse storili, da našo akcijo preprečijo. Nismo se varali, a kljub rovanju socialnih demokratov smo lahko **razven v Ljubljani** s svojo akcijo zadovoljni. Tudi v Ljubljani so prizadeti delavci sicer vlogo podpisali,

a neki rdečkar je polo, na katero so se delavci podpisavali, čisto enostavno vzel. Tudi rdečkariji so po našem shodu za moške delavce, na katerem je poročal Moškerc, izvajali, da bi podpisali vlogo le, če bi to ravnatelj dovolil. Nam je to prav. Cela tovarna naj zna, da store rdečkariji le to, kar ravnatelj ukaže. Našo vlogo so v nekaterih drugih tvornicah podpisali vsi delavci, tudi rdeči, ki so povkazali, da niso tako zarukani, kakor so naši rdečkariji, ki bljuvajo v lastno skledo. Pač so tudi v nekaterih drugih tvornicah rdečkariji izjavili, da naše prošnje ne podpišejo, češ da nočejo z nami nič skupnega, a vzel naše podpisovalne pole nikjer nihče ni. To »oliknost« so pokazali le rdečkariji v naši ljubljanski tvornici, ki so to junajstvo v vidni zadregi po našem shodu moških delavcev poizkušali olepšavati in je neki nekdanji naš pristaš izustil »modro« besedo, da je itak zastoj vsaka prošnja, ker se pred letom 1916 ne bo nič izboljšalo. Kje je pa to zapisano, zakaj pa ne? Ali so zopet rdeči sklenili kako kupčijo z glavnim ravnateljstvom, da to trde? Mi smo seveda kljub temu, da je rdečkar našo podpisano polo vzel, odposlali kakor tudi druge tvornice, prošnjo naprej in upamo, da dosežemo kljub izdajalstvu socialne demokracije na uspeh, ker končno morajo tudi pri glavnem ravnateljstvu izprevideti, da s 16 kronami 50 vin. na teden delavci ne morejo in ne morejo izhajati. Naša zahteva, naj se moški delavci v plačilnih stopnjah V. do VII. dve stopnji višje pomaknejo, je primerno skromna in bi jo pri nekoliko dobri volji merodajni činitelji lahko izpeljali. Državni proračun za leto 1914/15 izkazuje čisti dobiček tobačnega monopola z 238.845.600 kronami, 24.970.170 kron več kakor leta 1913. Pač lahko ugodijo, kar moški in kar mi zanje prosimo, samo če hočejo.

Posamezne krajne skupine oziroma delavci plačilnih stopenj V. do VIII. so 15. junija t. l. glavnemu uravnateljstvu odkoslati sledečo vlogo:

Visoko c. kr. glavno ravnateljstvo!

Prisiljeni po gospodarski bedi prosimo visoko c. kr. glavno ravnateljstvo, naj se izboljšajo naše temeljne plače. Podpisanci pripadajo plačilnim stopnjam V. do VIII. Za nje v plačilni razporednici določene temeljne plače so tako nizke, da ž njimi ni mogoče izhajati. Starostne službene doklade dobivamo le v mali odmeri, vsled česar le-te na naš dohodek samo nebitveno vplivajo. Že ko se je uvedla nova plačilna razporednica, smo opozarjali na nizko višino naše temeljne plače in prosili, naj se poviša. Od takrat so se cene življenjskih potrebščin zopet povišale, ne da bi zvišanje plač to poravnalo. Mi smo večinoma rodbinski očetje, ki moramo skrbeti za veliko število otrok. Plača delavca v splošni manipulaciji znaša tedensko 16 K 50 vin., kar je pač tako nizko, da se ž njo pač ne more nabaviti, kar rodbina nanjnujnejše potrebuje. Od leta 1911. sem že čakamo, da se visoko c. kr. glavno ravnateljstvo spomni na nas, in da poviša našo temeljno plačo. Ker smo pa dozdaj zaman čakali, naš gospodarski položaj je pa vedno slabši, si dovoljujemo c. kr. glavno ravnateljstvo prositi, naj naše temeljne plače zviša. Prosim, naj se pomaknemo vsaj dve stopnji višje, da se vsaj nekoliko naše temeljne plače povišajo. Ta prošnja je gotovo tako skromna, da upamo, da se izpolni.

Sili nas k tej prošnji ne le gospodarska beda, s katero se nam je s svojimi rodbinami boriti, marveč tudi okoliščina, da pri velikih zahtevah, ki jih danes na našo delavno moč stavijo, trajno stavljenim nam zahtev ne moremo izpolnjevati. Delo, ki je od nas zahtevano, je vedno večje. Neprestano draženje živil nam otežuje življenje. Bojimo se, da ob našem življenju trajno s svojimi telesnimi močmi ne bomo mogli izdelati, kar se od nas zahteva. Ta upravičljiv strah in skrb za naše rodbine nam vevata, da predlagamo že izraženo prošnjo visokemu c. kr. glavnemu ravnateljstvu za zvišanje naše temeljne plače pričakujejo in prose, naj se naša prošnja usliši.

Da se vsa akcija še bolj pospeši, je Avstrijska krščanska tobačna delavska zveza dne 22. junija vložila pri c. kr. finančnem ministrstvu sledečo vlogo:

Visoko c. kr. finančno ministrstvo!

Vaša ekscelenca!

Začetkom leta 1911. je c. kr. glavno ravnateljstvo tobačne režije delavstvu, ki je zaposleno v c. kr. tobačnih tvornicah, uredilo plačilne razmere tako, da je dotakrat obstoječe plače razdelilo s plačilno razporednico, ki velja za vse tvornice in vse urade. Ta plačilna razporednica obsega 12 krajnih in 18 plačilnih stopenj. S to razporednico določene temeljne plače so osobito za de-

lavstvo nižjih stopenj jako nizke. Plača delavca n. pr. splošne manipulacije (V. plačilna stopnja v drugi krajni skupini znaša tedensko 11 K 50 vin., v trinajsti (najvišji) krajni stopnji pa 21 K 60 vin. tedensko. Navedenim delavcem je nakazano precej težko telesno delo in so večinoma delavci rodbinski očetje. To že dokazuje, v kako bednem gospodarskem položaju živi to delavstvo. Starostne službene doklade pridejo zanje šele v poštev približno v 30. letu in znašajo le nekaj vinarjev tedensko. S starostnimi službenimi dokladi se pač izdatno ne izboljšajo temeljne plače v času, ko morajo največ za svoje rodbine porabiti. Ravno to velja tudi za delavce uvrščene v VI., VII. in VIII. plačilno stopnjo, kjer so za malenkost višje temeljne plače vsajljene.

Tobačno delavstvo je že ponovno c. kr. glavno ravnateljstvo tobačne režije prosilo, da bi se pomanjkljivosti zdaj veljavne plačilne razporednice odpravile, osobito, naj bi se dohodek najslabše plačanemu delavstvu izboljšal. Do zdaj brezuspešno! Zdaj so v plačilne stopnje V. do VIII. uvrščeni delavci večine tvornic prosili c. kr. glavno ravnateljstvo, naj se njih temeljne plače tako zvišajo, da se vsaj za dve stopnji višje pomaknejo. Zvišanje bi v nobenem slučaju ne znašalo nad 2 kroni tedensko, kar je gotovo le skromno.

Ko o tej želji c. kr. finančno ministrstvo obveščamo, prosimo, naj se ta prošnja dobrohotno pospešuje. Proračun tobačnega monopola za leto 1914/15 izkazuje skoraj 239 milijonov kron dobička, skoraj 25 milijonov kron več kot prejšnje leto. Izdatki za izdelavo tobačnih izdelkov se za 347.500 kron nižje proračunavajo, ker se kljub starostnim dokladom največ pri delavskih plačah prihrani. To dokazuje, da se kljub tehnični izdelavi stavijo na delavstvo vedno višje zahteve, ki zadevajo osobito delavstvo, za katero gre. Izkušnja uči, da so posamezne postavke v proračunu c. kr. tobačne režije tako previdno proračunane, da je uspeh vedno ugodnejši, kakor je proračunano. Tudi v proračunskem oziru je zato želja delavstva lahko izvedljiva, da pa je potrebna, dokazuje le primerjava najnižjih temeljnih plač s sedanjo dragino. Visoko c. kr. finančno ministrstvo zato naprošamo, naj sporazumno s c. kr. glavnim ravnateljstvom tobačne režije navedenim delovnim supinam naprošeno izboljšanje ugodi.

Finančno ministrstvo in glavno ravnateljstvo zdaj lahko dokažeta, če res, kar se je že večkrat obetalo, mislita resno izboljšati plače. Stavljene zahteve so po pravici popolnoma utemeljene in tako skromne, da če se ne izpolne, upravičeno še povišajo že obtoječo nezadovoljnost.

Kdor se sam ne brani, bo zatiran!

Kdor dan za dnem dela v tvornici, kjer se kolesa neprestano vrte in šumi jermenje, kjer rožljajo po strojih gonjeni ostri noži sem in tja, ki dela na zidarskem odru v vedni smrtni nevarnosti, ki na železnici lahko ponesreči, da sam ne ve, kdaj, pozabi na nevarnost, v kateri živi. Prav je, da pozabi, ker če bi se vedno bal, bi ne mogel v večnem strahu živeti.

A stotinam in tisočim se ne posreči, da bi ušli vsem nevarnostim. Zapisniki nezgodnih zavarovalnic se leto za letom množe. Odsekani prsti, razbiti udje, ranjena očesa, ohromljeni ljudje, take pušča na svoji poti delo. Promet mnogokrat odločuje o delavčevem zdravju in življenju. Četudi ne umrje, poškodovan je in njegova delovna moč je oslabiljena.

Poškodovani delavec je zavarovan v nezgodni zavarovalnici. Za vsako nezgodo, ki se pri delu zgodi, mu gre odškodnina.

Ta odškodnina je pa odvisna od postavnih pogojev, o katerih smo v našem listu letos precej razpravljali. Nezgodne zavarovalnice bi morale tako poslovati, da bi bili vsi poškodovanci pravično odškodovani. Ampak nezgodne zavarovalnice so uradi in slavnoznani uradni konjiček v njih tudi zelo rezgeta. Vsak ponesrečen delavec se mora zato sam zelo odločno zanimati, da v svojih pravicah ni prikrajan. Delavci večinoma tega ne znajo ali se pa boje razpitega uradnega konjička.

Pred vsem: Vsaka nezgoda, ki se pri delu zgodi, pa naj bo še tako malenkostna, naj se nezgodni zavarovalnici naznani! Nihče, tudi zdravnik ne, ne more znati, kakšne posledice lahko še radi nezgode nastanejo. Znani so nam slučajji, ko se ni nič zgodilo, kakor da se je na roko ali na nogo delavec zadel, a iz takega sunka se lahko raz-

vije težka tuberkuloza. Delavec, ki ni pazil na to, da se je sunil, ne dobi petem nobene odškodnine, ker je njegov zahtevek zastaral. Če namreč nezgodna zavarovalnica v enem letu po nezgodi o njej ni obveščena uradno, ni več dolžna, da kaj izplača.

Po postavi mora nezgodo javiti podjetnik in sicer le, če je delavec vsled nezgode obolel in je bil tri dni za delo nesposoben. Če naznanilo opusti, je pač dolžan, da delavcu vrne škodo, a le, če o nezgodi izve. Če delavec podjetniku o nezgodi ničesar ne pove, tudi podjetnik ni dolžan nezgodo naznaniti. Ponesrečenec naj zato sam vsako nezgodo podjetniku naznani. A tudi ni dobro, če se delavec kar zanese na podjetnikovo naznanilo, ker v marsikaterih slučajih naznanilo izostane. Ponesrečenec naj vsako nezgodo tudi sam zavodu naznani. Kot naznanilo zadošča preprosto pismo nezgodni zavarovalnici, v katerem se naj navede čas in kraj ter opiše nezgoda. Zelo razširjeno je mnenje, da je dolžan zdravnik, ki te zdravi, javiti nezgodo. To mnenje je napačno. Noben zdravnik, tudi noben tvorniški zdravnik ni dolžan, da javi nezgodo. Prvo pravilo: **Sam naznani vsako nezgodo, pa naj si bo še tako neznan!**

A to še ne zadošča. Nezgodni zavod plača odškodnino le v tisti meri, ki mu je bila naznanjena, in se zato le tista renta izplača, ki jo pripoznaajo zavodovi zdravniki. Kdor se po zdravniški preiskavi po zavodu, ki sledi vsakemu nezgodnemu naznanilu, sramuje in je boječ, izgubi svojo pravico. Če ne poveš vseh svojih pritožb zdravniku, jih ne zapiše. Pozneje je nemogoče dognati, če so se že gotove vrste nezgode nahajale ob začetku nezgode. Kar se pa pri zdravniškem preisku ne pove, se ne smatra, da obstoji in ponesrečenec svojo pravico lahko izgubi. Drugo pravilo: **Povej vse pritožbe preiskujočemu zdravniku!**

Večina nezgodnih posledic ni trajna. Rane se ozdravijo, ljudje se navadijo na pomanjkanje udov. Po postavi je zavod upravičen, da sme višino odškodnine znižati, če se je stanje ranjenca zdatno zboljšalo. Vsakega poškodovanca zato čez pol leta ali pa čez eno leto zopet zdravniško preiščejo in mu odškodnino znižajo, če se pri preisku izboljšanje pokaže. Nasprotno ima pa vsak poškodovanec pravico, da zahteva zvišanje odškodnine, če se njegovo stanje poslabša. Zavod je šele takrat dolžan, da izplača višjo odškodnino, ko o poslabšanju izve in zviša rento od tistega dne naprej, ko se je poslabšanje naznanilo. Poškodovanec naj zato vsako poslabšanje, pa če se mu zdi še tako malenkostno, zavodu naznani in sicer takoj, ker kot nezdravnik nikdar ne veš, kakšne posledice ima lahko poslabšanje. Tretje pravilo: **Vsako poslabšanje javi nezgodni zavarovalnici!**

Končno morajo biti nezgodni zavodi tudi nadzorovani; ker iz raznih razlogov nezgodne zavarovalnice rade rente znižavajo, če le morejo. Proti odlokom zavoda pa ima vsak pravico, da vloži tožbo pri razsodišču nezgodne zavarovalnice, in sicer v enem letu od dne, ko se je dostavil odlok. Ni pametno, da bi se celo leto čakalo in šele koncem leta tožilo, ker pri razsodišču se pregleda običajno po sodnem zdravniku izvid zavodovega zdravnika. Če se s tožbo celo leto čaka, je lahko stanje bistveno drugačno in si lahko s tožbo samo zato odklonjen, ker si predolgo čakal. Proti vsakemu znižanju se moraš tudi takoj braniti, ker če se ne braniš, nimaš pri bodočem znižanju več sredstva, da škodo vzravnaš. Četrta zapoved: **Če misliš, da se ti dela z odlokom zavarovalnice škoda, toži takoj pri razsodišču! Kdor se sam ne brani, bo zatiran!**

Slovenski železničar.

Davčni urad in naše plače. Da bi bil kak davčni urad kedaj pripoznal, da so plače železničarjev današnjim razmeram neprimerne, tega bi skoraj ne bili pričakovali, niti sanjali. Zgodilo pa se je in sedaj vemo, da imamo zaveznika, na katerega se lahko sklicujemo. Čudno se nam to ne zdi posebno; enkrat je morala tudi davčna oblast priti do spoznanja, kako težko je biti predstavitelj svojega ugleda in slave svojega gospodarja, kazati na zunaj blagostan, doma pa trpeti pomanjkanje najnujnejših življenjskih potrebščin. Nek asistent južne železnice poseda v Mödlingu pri Dunaju stanovanje s tremi sobami zase, svojo ženo, dva otroka in stariše od žene, katere mora s svojimi dohodki tudi deloma vzdrževati. Pred nedavnim časom pa dobi od pristojne komisije za odmero dohodninskih davkov sledeče pismo: »Vaši napovedani dohodki 2177 kron se zde z ozirom na to, da plačate za stanovanje 672 kron in da vzdržujete kljub vladajoči draginji vseh življenjskih potrebščin še šest

oseb, prenizki. Blagovolite se tedaj nespodbitno izjaviti, če ne prejemate še kak druge dohodke bodisi v denarju ali v naturalijah in v kateri letni vrednosti.« — Drug sličen slučaj bilježimo pri nekem nadrevidentu, kateremu se davčna komisija čudi, kako da mu je pri njegovih dohodkih mogoče za stanovanje plačati 1100 kron na leto, vrh tega da si pa drži še — strmite — dekle. — Da — v prvem slučaju — stanovanje s tremi sobami v bližini Dunaja in za 672 kron ne more biti bogzna kak luksuz, ampak je neobhodno potrebno za šest stanovalcev, in da — v drugem slučaju — ni nikaka zapravljivost, ako si nadrevident vzdržuje dekle, mora pač vsakdo uvideti. Če se torej davčna oblast temu čudi, moramo ji biti hvaležni; sedaj imamo vsaj uraden dokaz v rokah, da so železničarske plače veliko prenizke za stanovsko dostojno življenje. Davčnim organom so pač najbolj znane razmere tu in tam, oni imajo pogled v življenjske razmere vseh stanov in vedo, da z 2177 kronami na leto ni mogoče brez čudežev šest oseb vzdrževati. Vse to pa na svoji vrednosti še veliko pridobi, ako upoštevamo, da davčni organi nimajo posebno razvitega čuta usmiljenja. Če tedaj že ti pripoznaajo vladajočo draginjo vseh življenjskih potrebščin, potem tarnanje ni več samo naša specialiteta, kakor se nam v javnosti rado predbavica, ampak je postalo splošno. V navedenih slučajih so imenovani uradniki, torej boljše situiran stan; kako žalostno pa mora biti šele pri nižjih slojih. Z izjavo davčne oblasti v roki korakajmo enkrat navzdol do poduradnika, čuvaja in navadnega delavca. Ali se nam ne rodi misel, kako naj delavec živi — če mu je živeti še sploh dovoljeno! Da, da, nobeno kolo se ne bo več zavrtelo, kupčija, industrija in udobna potovanja — vse bo nehalo, ko enkrat vsi ti trpin obnemorejo, ko ne bodo premogli več kljubovati naporom službe po dnevu, po noči, v mrazu in v vročini. Zevajoče brezdnost, v katerega se zna enkrat zgruditi ves železniški mehanizem, je vedno bližje pred nami. Uprave in vsi merodajni faktorji naj se zdramijo iz sladkega spanja in nam ne odgovarjajo na naše prošnje za zboljšanje naših prejemkov vedno z »nimamo, ne moremo, nečemo«. Če že nimate srca za nas, upoštevajte pa vsaj javni blagor, zavedajte se odgovornosti, ki jo nosite z vašimi mandati vred.

Moderna starokopitnost. Znano je, da so prosti vozni listki veljavni tri mesece, računeno od dneva izdaje naprej. Nesmiselnost tega pri površnem ogledu ni tako črna, kakor je res. Po izdanih prostih listkih cenijo uprave vrednost udobnosti proste vožnje za svoje osebe in se pri rešitvah prošenj za zboljšanje gmotnega položaja baha vo nanjo sklicujejo, ne pomislijo pa, da se velik del izdanih listkov dejansko sploh ne porabi, temveč zapade. Iz previdnosti si uslužbenci preskrbe za gotove smeri vozne listke za slučaj resne potrebe, ko en listek zapade, si zaprosijo drugega. Koliko napravi to upravam nepotrebnih pisarij, o tem naj bi gospodje enkrat razmišljali, morda pridejo do spoznanja, da je sledeči predlog naših kolegov v Švici vsega uvaževanja vreden. Glasi se: Namesto da se prosti vozni listki izdajajo z veljavnostjo treh mesecev, naj bi se datum sploh opustil; določena trimesečna veljavnost se naj začne z nastopom potovanja. Za pravilnost tega datuma bi se ne trebalo bati, saj mora biti listek od osebe blagajne prepečaten, da se sploh kot veljaven pripozna. S tem načinom bi se delo z spisovanjem listkov pri upravah približno na polovico skrčilo, uprave pa bi prišle do prave slike, koliko so osebe prostih voženj res poslužuje, vrednost prostih voženj se ne bi precenjevala, kadar se gre uslužbencem kako malenkostno prošnjo uslišati. — Interesantno na vsem pa je, da se veljavnost voznih listkov podaljša, ako se isti po zapadlosti s posebno prošnjo predlože, in sicer uslužbencem navadno za nadaljne tri mesece, civilnim osebam pa za nedoločen čas. Torej, ko je opravljenega toliko in toliko nepotrebnega dela, potem pa ni več potrebna kaka omejitev. Če to ni starokopitnost —

Angleški železničarji in leto 1911. Hrupna časniška poročila iz leta 1911. o velikem železničarskem štrajku v Angliji so nam še živo v spominu. Tudi pomembne besede, ki jih je takrat govoril mogočni lord George v parlamentu, še niso pozabljene: »Prepričan sem, visoka zbornica bo uvidela, da nas nobeno obleganje od kake tuje sile ne bi huje zadelo, kakor nas je zadela omrtudba železničnega poslovanja. Vse bi postalo brezposelno, mlini, rudniki, tovarne, vse bi se ustavilo in čez štiri najst dni bi se pojavil posledek — la-

kota.« Železničarji imajo v moderni družbi isto moč kakor kralji in knezi starega veka, oni so gospodarji čez biti in ne biti prebivalstva, v njih rokah je življenje narodov.

O tem štrajku je izdal dr. Ch. Leubuscher nad vse zanimivo in poučno knjigo. Do pred kratkim je bilo na Angleškem še 1100 železniških družb, ki so si bile med seboj najhujše konkurenčije. Uradnikov sploh niso poznali, vsi uslužbenci so bili sprejeti kot navadni delavci, napredovanje je bilo popolnoma odvisno od vsakega posameznika in tako je bilo mogoče, da se je priprost delavec prebil do generalnega ravnatelja. Ta idila se je končno zelo omejila; družbe so se skrčile na številk 15, sklenile so se medsebojne pogodbe, seveda le v obrambo svojih koristi na škodo uslužbencev. Pot prejšnje zmožnosti napredovanja se je skoroda popolnoma zaprla, delavec ostani večer delavec, kakor si se ob sprejemu pogodi. Odpovednega roka že poprej niso poznali, sedaj pa še manj; nobeden, ne sluga ne načelnik ni bil varen, da se danes ali jutri znajde — brez kruha — sredi ceste. Že leta 1907 je začelo med osebjem vreti in takrat je že grozil borbav — štrajk; osebe je spoznalo, da pod vladajočimi razmerami nima več človeškega obstanka in se je začelo organizirati. Ker so se železniške družbe branile z organizacijami se pogajati, je morala poseči vlada vmes, upostavila je več posredovalnih uradov in razsodišč. Namen je bil dober, vendar pa, ker tem instancam ni bilo podeljeno zadosti kompetence, je delavstvo prekmalo spoznalo, da mu prav nič ni pomagano. Družbe se za odloke razsodišč in posredovalcev niti zmenile niso, k večjemu, da so pritožnike poglnele iz službe. Razočaranje je vzgajalo med uslužbenci agitatorje, ki so razglasili sum, da obstoji med vlado in železniškimi družbami zarota, proti osebju in da so zgoraj omenjene odredbe se pesek v oči. Ko je leta 1911 izbruhnila splošna stavka drugega delavstva, so se ji železničarji pridružili na ta način, da so odklonili prevažati vsakršne izdelke morebitnih stavkokazov. Dva dni je počivalo vse — delo, obrat in trgovina. V teh dveh dneh je parlament sklenil postaviti glasom katere so prejeli posredovalni uradi in razsodišča preislno oblast, to se pravi: železniške družbe so bile s postavbo zavezane se razsodbam brezpogojno ukloniti. Od tod naprej določa vlada o plačah, o napredovanjih, odpovedih itd. Juristično so angleški železničarji še vedno privatni uslužbenci, vendar pa, če se jim godi krivica, imajo odprto pot k razsodišču, kateremu načeljuje državni sodnik ob prisedništvu dveh zastopnikov spornih strank. Končno veljavno besedo pa si je pridržala londonska vlada. Že pred dobrim desetletjem je vlada ustanovila pod svojo oblastjo tarifni biro, ki določa železničarjem ne samo za prevoz ljudi in blaga, temveč tudi vse izdatke, zlasti pa plače uslužbencem. Učinek tega — vedno reguliranje tarifov navzdol in plač zaposlenemu osebju navzgor — je, da so dividende vseh že obstoječih družb že tako padle, da lastniki akcij vlado milo prosijo za podžavljenje železnic. Anglež pa je priznalo dober računar in kramar, on ve, da čim dalje bo akcijonarje stiskal, tem ceneje mu pridejo proge v last. Tako nimajo iz odločnega koraka iz leta 1911. korist samo železničarji, ki so sedaj za nekako 12 odstotkov na boljše, marveč tudi država, katero bi v sličnih slučajih naše avstrijske vlade lahko posnemale. Pri nas pa je žalibog narobe: kapitalistom vse, — sebi malo, — svojim zaposlencem pa — nič.

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

Poročilo štajerskega okrožja J. S. Z.

V nedeljo, dne 28. junija, je priredila J. S. Z. dvojno zborovanje. Dopolne ob 8. uri se je vršil shod v Mariboru pri g. Kibišu, na katerem sta govorila delavski tajnik Vek. Zajc in gosp. Al. Karba. Pristopilo je več novih udov k zvezi. Popoldne istega dne pa se je ustanovila nova skupina J. S. Z. v Cirkovcah ob 3. uri v cerkveni hiši. Izvolil se je tudi odbor, ki bo vodil novo skupino. Na shodu so govorili g. Sim. Bezjak, tajnik mariborske skupine Alojzij Karba in delavski tajnik Vekoslav Zajc.

Tabor Svete vojske na Brezjah.

V nedeljo, 19. in ponedeljek 20. julija.

Vsak, kdor je nezadovoljen s sedanji piskimi razmerami; kdor želi vsaj malo pripomoči k temu, da se pijančevanje zatre in treznost vpelje v našo domovino, pridi dne 19. julija na Brezje!

Razpored bo ta-le:

V nedeljo popoldne ob 3. uri prva pridiga, potem pete litanije. — Nato

prvo zborovanje pred cerkvijo. Govoré: Deželni poslanec dr. Vinko Gregorič, kurat Jožef Kalin iz Drežnice, cesarski svetnik Gustav Pirc, zastopnika ženstva gđc. Kat. Kirn, zastopnika Hrvatov P. Fortunat Pintarič in gospod Vladimir Smolčič. Potem prosta beseda vsakomur, kdor bo želel govoriti.

Zvečer v mraku sprevod z lučicami, pri katerem se bo pela nova protialkoholna himna, vrsteč se z godbo.

V ponedeljek jutraj ob 7. uri druga pridiga (župnik Tomaž Ulbink), potem sveta maša (dr. Kovačič). — Nato drugo zborovanje, ki bo obenem občini zbor »Svete vojske«.

Najprej poročilo osrednje Zveze. Nagovor predsednikov, poročilo tajnikovo in blagajnikovo. — Za tem poročila pokrajinskih društev (podzvez): Štajersko, Koroško, Goriško, Tržaško, Hrvaško. Pri vsakem nagovoru predsednikov in poročilo tajnikovo. — Potem drugi govori.

Po končanem skupnem zborovanju (ako ne že prejšnji večer po sprevedu) ločena zborovanja protialkoholnih zvez: duhovniške, učiteljske in dijaške (bogoslavci, vseučilišniki in srednješolci).

V nedeljo bo zadnja sv. maša ob pol dvanajstih, da bodo mogli tisti, ki bodo v nedeljo dopoldne na potu, biti še na Brezjah pri maši.

Na taboru bo igrala godba iz Selc.

Sobojevniki, somišljeniki, vsi, ki ljubite dom in rod, — iz vseh krajev in koncev slovenske in hrvaške zemlje — na Brezje, na naš tabor!

Agitirajte za veliko udeležbo!

Okno v svet.

O pokojnem prestolonasledniku.

Iz Pariza poročajo: Vaš dopisnik je imel priliko govoriti z abbejem Leblancem, generalnim vikarjem v Versaillesu in sodelavcem msgr. Gibiera, škofa v Versaillesu. Leblanc je bil leto za leto gost nadvojvode Franca Ferdinanda na njegovih gradovih. Leblanc je izpovedal sledeče: Pričakoval sem letos Njeg. ces. Visokost nadvojvoda Franca Ferdinanda kot gosta v Versaillesu. Pretekli mesec, ko sem bil zadnjič pri njem, se je izrazil, da namerava priti za daljši čas v Pariz s svojimi otroci, da bi jim spričo zgodovinskih spomenikov omogočil v gotovi meri še enkrat doživeti francosko zgodovino. Kako zelo se je prestolonaslednik bavil z vzgojo svojih otrok, je splošno znano. — Abbe Leblanc je nadalje govoril o religioznosti nadvojvode in njegove soproge, ki sta vero resno pojmovala. Skliceval se je pri tem na razna pisma. Potem je opisoval politično in vojaško delovanje prestolonaslednika ter dejal, da se pokojnemu prestolonasledniku dela velika krivica, ako se misli, da se je bavil samo z vojaškimi načrti. Nasprotno, bil je važen faktor za vzdrževanje mednarodnega miru. Ako se je svoječasnno zavzel za aneksijo Bosne in Hercegovine, je potem tudi vse storil, da je zadržal vojne konflikte. »Mi smo,« je pokojni prestolonaslednik sam priznal, »prestali zelo težaven in za evropski mir nevaren trenutek. Za to zahvaljujemo Boga. Cesar in jaz sva ustavila gibanje, ki je grozilo z vojno, po načelu: Ako hočeš mir, bodi za vojno pripravljen.« Franc Ferdinand je seveda hotel močne Avstrije in na tem tudi temelji njegov trud za reorganizacijo armade in mornarice za povečanje puljske vojne luke itd. Končno je abbe Leblanc povedal še nekaj doživljajev iz svojega občevarja z otroci nadvojvode, ter pokazal tudi nekatera pisma, ki jih je od njih prejel. Nadvojvodovi otroci Maks, Ernst in Zofija govore v teh pismih o učenju in šoli, o igračah, ki so jih dobili od svojega očeta. »Starši so tako dobri,« piše mala Zofija v nekem pismu, v katerem popisuje z otroškim veseljem, kako ji je ljubi papa do- roval malega konja ob neki slovesni priliki. »Da, da, bili so tako dobri,« je sklenil abbe Leblanc svoj pogovor, sklonil glavo nad pismom in se zjokal kakor otrok.

DEŽELNOZBORSKE VOLITVE V ISTRI.

Trst. Pri včerajšnjih deželnozborskih volitvah iz skupine mest in trgov sta bila izvoljena v pazinskem volivnem okraju **dr. Kurelić** in v Voloskem **dr. Červar**, oba kandidata političnega društva za Hrvate in Slovence v Istri. V devetih italijanskih volilnih okrajih so bili izvoljeni italijanski liberalci.

MILIJON DOLARJEV ZA ZDRAVLJENJE RAKA IN JETIKE.

London. Iz New Yorka poročajo, da je tovarnar avtomobilov in milijonar Henry Ford daroval milijon dolarjev za zdravljenje raka in jetike. S tem denarjem se bo zgradil preizkuševalni laboratorij in bolnišnica. Laboratorij bo služil edino-le proučevanju metode za ozdravljenje obeh bolezn.

V ALBANIJI VSE ZOPET V PLAMENU. — EPIRCI SO SE ZOPET UPRLI.

Drač. Bruno Astrori poroča od tu: Miriditi, ki so došli v Drač za obrambo mesta, plenijo. Nek kmet je štiri Miridite, katere je zalotil pri kraji, ustrelil kar zapovrstjo. Krojo je zavzel Ahmed Matki, ki je v zvezi tako s knezom kakor z vstaši. Najhujše pa je, da so se zopet vzdignili Epirci, kateri so z več topovi zavzeli Humedico, Labovo, Hundkuči in Kodro, pol ure stran od Tepelanija. Epirci korakajo proti Valoni. Nek višji albanski minister je dejal: »Albanije je konec!« V Valoni je proglašeno obsedno stanje.

Drač. Prenk Bib Doda je bil poražen ter se je umaknil do Išmi. Velik del njegovih ljudi se sploh ne bori proti upornikom, ampak samo ropajo.

Rim. Korespondenca Stefani poroča, da se je Prenk Bib Doda umaknil nazaj proti Lešu ter razpustil svoje čete.

Izdajatelj in odgovorni urednik Miha Moškerc. — Tisk Katoliške Tiskarne.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.

F. Meršol LJUBLJANA

Mestni trg 18. Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izbor vezenin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robcev, ovrtnikov, zavrtno, volne, bombaža, sukanca itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

KUC

Zdravilno kriticorečno vino, daje moč in zdravje.

Vzorec 4 steklenice 5 kg franko po poštne povzetju K 4-80.

Edina zaloga **BR. NOVAKOVIČ**

veletrgovina vina, vermuta, marsale, malage, konjaka, žganja itd. LJUBLJANA.

Sladni čaj-zajtrk!

Krili 50% prihranka in okusen zajtrk. Južna dosežejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto moka za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za polovico cenejši. Dr. pl. Trnkoczyjev sladni čaj ima ime Sladni in Moči! je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 80 vin. Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev lekarnar Trnkoczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: lekarnar Trnkoczy: Schönbrunnerstrasse št. 109, Zdravje! Josefstädterstrasse št. 25, Radetzkyplatz št. 4. V Oradeu: Sackstrasse št. 4. Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe. Za resničnost tega naznanila jamči tukaj navedenih trditi Trnkoczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

A. & E. SKABERNE, Mestni trg št. 10

Velika zaloga manufakturnega blaga, različno suknjo za moške obleke, volneno blago, kakor ševijoti, popelin, delni, itd. za ženske obleke. — Perilno blago, cefirji, kambriki, batisti v bogati izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kakovostih in širinah; potrebšine za krojače in šivilje. Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti v volnenih in svilenih robcih in šalih. Namizni prti, servijeti in brisalke iz platna in damasta. **Priznane nizke cene!**

Tovarne za asbestškrilj „ZENIT“
družbe z om. zavezo, Mor. žumberk
dobavljajo najboljši in najcenejši
krovski material

Razširjajte med delavstvom Vaše glasilo
„Našo Moč“.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:
Balsam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepljeno in slast do jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krc, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti potjenju nog, skatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni koloidi, za odstranitev kurjih oces in trde kože, steklenica 70 v.
Sladilni za otroke, skatla 50 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepljeno sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrsten pripomoček proti kašlju, steklenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krone 80 v.

Simona Kmetek
Ljubljana, Kolodvorska ulica 20.
Telefon 100. Pijavice doje se brezplačno.

Največja in najstarejša
tovarna lončenih peči in
raznih lončenih izdelkov
Av gust Dreise, Ljubljana

— Mnogokrat odlikovana. —

Priporočajo se slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini v naročila na **Štedilna ognjišča in peči**

preproste in najfinejše, izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih najbolj strokovnjaški, solidno in trpežno po najnižjih cenah. Župniščem, samostanom in šolam dovolj znanen popust. Ilustrirani ceniki so na razpolago.

Varstvena znamka.

Peter Kozina & Ko.
Tovarna čevljev v Trzinu, Gorenjsko.

Najmodernejše podjetje monarhije. Otvoril sem lastno prodajalno

Na drobno v Ljubljani Na debelo Breg št. 20 (Cojzova hiša).

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Solidno izdelane

dežnike in

solnčnike

priporočajo

po najnižjih cenah

L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Svoji k svojim!

A. LUKIČ

Ljubljana, Pred Skofijo št. 19.

Konfekcijska trgovina

za dame, gospode, dečke in deklice se najtopleje priporočajo.

IVAN JAX in SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17

priporočajo svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in šivalnih strojev

— za rodbino in obrt. —

Najboljša, naisigurneja prilika za štedenje!

Ljudska Posojilnica

registrovana zadruža z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6

prilijče, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge in vloge v tekočem računu, za katere jamčijo ne samo njeni zadružniki, temveč tudi

cela dežela Kranjska

in jih obrestuje po

4 3/4 0/0

brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsakih vloženih 100 kron čistih obresti 4-75 kron na leto. Stanje vlog je bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov kron. Za nalaganje po pošti so poštahranilnične položnice brezplačno na razpolago.

Načelstvo.